

GP 01.00.00 Pat waarden- Korte gezondheidscheck Praktijkaart,

Leerdoel

De student kent de normale waarde van; de ademhaling, pols, temperatuur, kleur van de **slimvliezen**, dikte van de **lymfeklieren** en hersteltijd van de **turgor** en weet waarom, wanneer, hoe en waar ze gemeten worden.

Vooraf weten: (kennis van...)

Hoe ziet een gezond paard er uit?

Om te beoordelen of een paard ziek is, is het allereerst belangrijk te weten hoe een paard er in gezonde toestand uitziet. Een gezond paard maakt een rustige indruk, maar heeft wel interesse in hetgeen er om hem heen gebeurt. Het gezonde paard heeft een gladde en liefst zelfs glanzende beharing en een normale eetlust.

Een paard dat iedere dag gepoetst wordt en onder een deken staat zal er eerder glanzend uitzien, dan een pony in de wei in zijn wintervacht. Toch kunnen beide dieren gezond zijn. Als men pols, temperatuur en ademhaling meet zal men bij een gezond paard tot de volgende cijfers komen:

- Een Pols-hartslag van 28 tot 40 slagen per minuut (te meten in rust bij de kaakomslag of met een stethoscoop);
- Een Ademhaling van 8 tot 14 keer per minuut.
- Een Temperatuur van 37,5 tot 38,2 graden Celcius **rectaal** gemeten (in het poepgat);

Verwerkingsvraag: Is een paard dat niet glanst altijd minder gezond als een paard dat wel glanst?

- A) Ja, een glanzende vacht is een teken van een goede gezondheid.
- B) Ja, een paard dat niet glanst is altijd ziek.
- C) Nee, een paard dat niet glanst kan ook gezond zijn.

Al deze metingen worden vanzelfsprekend verricht bij een paard in rust. Bij nerveuze paarden kunnen deze waarden snel oplopen! Veulens hebben - net als mensenbaby's- een hogere temperatuur dan oudere dieren.

Een paard dat zich niet goed voelt, verliest meestal de eetlust, staat vaak met een hangend hoofd en soms ook een opgetrokken onderbuik op stal en heeft weinig interesse in de omgeving.

Bij ziekte kunnen de haren enigszins overeind gaan staan. Met name **worminfecties** zijn vaak gemakkelijk aan de slechte conditie van de vacht te herkennen.

GP 01.00.00 Pat waarden- Korte gezondheidscheck Praktijkaart,

Bij een ziekte zoals **koliek** zal het paard regelmatig op ongewone tijden gaan liggen en indien de pijn toeneemt rollen. Vooral jonge paarden liggen vaker bij het slapen. Met andere woorden er hoeft met een liggend paard niets aan de hand te zijn maar neem wel de tijd het paard te observeren (zie hele Lesboek Ethologie).

Niet ieder paard heeft exact dezelfde **normaalwaardes**. Het is dan ook verstandig om van ieder paard op een rustig moment, zonder ziekte of net na de arbeid de waardes te meten en te noteren. Herhaal dit enkele malen om er zeker van te zijn wat voor dat paard 'gewoon' is.

Verwerkingsvraag: Op welk moment kun je de normale PAT waardes het beste meten?

- A) Direct na het rijden.
- B) Als het paard ziek is.
- C) Als het paard rustig en gezond is, normaal gedrag vertoont.

Voraf kunnen

Hanteren paard.

Waarom

De bovengenoemde waarden geven informatie over de algemene gezondheidstoestand van het paard. Afwijkingen kunnen een teken van ziekte of stress zijn. Wanneer je de dierenarts belt voor overleg kan het fijn zijn deze waarden te kunnen doorgeven. De dierenarts weet dan beter of er veel haast geboden is.

Werkomstandigheden

Zorg voor een rustige omgeving.

Waar

Bijvoorbeeld op stal.

Wanneer

Periodiek (bijvoorbeeld eens per jaar) voor cijfers van het gezonde paard.

Waarmee

Horloge, thermometer met een koordje er aan, **vaseline**.

GP 01.00.00 Pat waarden- Korte gezondheidscheck Praktijkaart,

Werkomschrijving

- 1. Ademhaling:** Het aantal ademtochten per minuut (frequentie) en het soort ademhaling (borstademhaling, buikademhaling, ...).
 - > Je begint eerst met het meten van de ademhaling omdat deze waarde het snelst verandert als je het paard verplaatst of aanraakt.
 - > Je telt in rust het aantal ademhalingen van het paard per minuut door te kijken naar het op en neer gaan van de flank. Hou ook de neusgaten in het oog. Paarden met **COPD** (Chronic Respiratory Disease) zullen ademen met opengesperde neusgaten. In een normale toestand wordt het in- en uitademen gevolgd door een pauze. Bij ademhalingsproblemen zal de inademing langer duren dan de uitademing.
 - > Een in- en uitademing telt als één ademhaling.
 - > In een gezonde toestand ademt het paard in rust 8-12 x per min. Bij veulens ligt dit hoger zoals bij alle jonge dieren het geval is.
 - > Een normale ademhaling bestaat uit een combinatie van borst- en buikademhaling. Zie je **enkel borstademhaling** (ribben gaan op en neer) dan kan het paard last hebben van buikpijn. Bij **zware buikademhaling** (de ribben bewegen nauwelijks) kan hij het benauwd hebben.
 - > **Opgelet!:** IJslanders kunnen bij warm weer en na arbeid heel zwaar staan ademen. Het lijkt alsof ze staan te 'pompen', dit is een systeem dat eigen is aan IJslanders en dient om warmte af te voeren.

Kijken en luisteren naar de ADEMHALING

GP 01.00.00 Pat waarden- Korte gezondheidscheck
Praktijkaart,

Verwerkingsvraag: Hoeveel ademhalingen zijn normaal voor een paard in rust per minuut?

- A) 12 tot 25.
- B) 25 tot 45.
- C) meer dan 45.
- D) 8 tot 12 per minuut.

Werkomschrijving 2 Het opnemen van de pols

2. Pols: Je telt het aantal slagen per minuut.

- > Bij een paard in rust tel je 28-45 slagen per minuut.
- > Bij een paard in arbeid ligt aantal slagen hoger. Een de hartslag bij een goed getraind paard zal na arbeid sneller dalen dan paarden die weinig of geen conditie hebben. Zijn hartslag moet binnen het half uur na arbeid kleiner of gelijk aan 64 slagen per minuut zijn.
- > Je kan de hartslag meten met behulp van een stethoscoop of met je vingertoppen aan de kaakslagader.
- > We gaan ons vooral focussen op het leren voelen van de kaakslagader want er zijn maar weinig bedrijven die een stethoscoop hebben liggen. Hoewel het meten met de stethoscoop makkelijker is.

- a. Met een hand neem je het halster vast.
- b. Zorg dat de secondewijzer van je horloge of de chronometer op je gsm zichtbaar is.

GP 01.00.00 Pat waarden- Korte gezondheidscheck Praktijkaart,

- c. De kaakslagaders loopt van de buitenkant van de onderkaak naar binnen. Met de vingertoppen van je wijs-, middel- en ringvinger van je andere hand tast je de binnenzijde van de onderkaak af. Werk van achteren naar voren.
- d. Heb je de kaakslagader gevonden dan druk je deze voorzichtig tegen het onderliggende bot. Op deze manier kan je de polsslag duidelijk voelen.
- e. Je kan gedurende 15 seconden het aantal slagen tellen en dit dan vermenigvuldigen met 4 dan heb je een volledige minuut. Als er twijfel bestaat kan je best gedurende een hele minuut de hartslag meten. Is de hartslag verhoogd dan kan dit wijzen op koorts, pijn of een ontsteking.
- f. Je kan de pols ook meten aan de binnenzijde van het onderbeen ter hoogte van de **sesambeentjes**. Een hoge polsslag in rust op deze plek kan een aanwijzing zijn voor een ontsteking of een hoefzweer.

Verwerkingsvraag: Hoeveel hartslagen zijn normaal voor een paard in rust per minuut?

- A) 12 tot 25.
- B) 28 tot 45.
- C) meer dan 45.
- D) 8 tot 12 per minuut.

GP 01.00.00 Pat waarden- Korte gezondheidscheck Praktijkaart,

Werkomschrijving 3 Het opnemen van Temperatuur

- > De normale lichaamstemperatuur van een paard in rust bedraagt 37,5 -38,2 °C. Meet je een temperatuur van 38,5°C dan kan je al spreken van koorts. Bij inspanning kan de temperatuur ook oplopen zelfs tot 42°C in zo'n geval is er geen reden tot paniek. Het meten van de temperatuur na arbeid heeft dus geen zin en geeft een vertekend beeld. Voor een pasgeboren veulen ligt de normale lichaamstemperatuur tussen de 38.5 -39.5 graden Celsius, voor een veulen tot 1 maand ligt de normale lichaamstemperatuur tussen de 37.2 en de 38.9 graden Celsius.
- > De temperatuur van het paard wordt rectaal (in de anus) gemeten.
 - > Hoe meet je de temperatuur :
 - a. Zorg dat de thermometer voorzien is van een touwtje met daaraan een wasknijper of iets dergelijks.
 - b. Je brengt wat vaseline aan op de thermometer en op de anus zelf. Dit maakt het gemakkelijker en aangenamer voor het paard om straks de thermometer in de anus aan te brengen.
 - c. Je gaat naast het achterbeen van het paard staan en zet de (digitale plastic) thermometer aan.
 - d. Je neemt de **staartwortel** met een volle hand vast en tilt hem op of je duwt hem omhoog/ opzij. Voor paarden die hun staart tussen hun billen gedrukt houden kan het helpen om op voorhand de staartwortel even te masseren tot dat ze hem ontspannen.
 - e. Met een zacht borende beweging breng je de thermometer in de anus. Niet zomaar duwen en zeker niet blijven doorgaan als de thermometer niet verder kan. Als het niet makkelijk gaat druk je kennelijk tegen de huis, even terugtrekken, beetje zoeken, het moet makkelijk en soepel gaan anders krijg je afwijkende waarden. Je kan niet te hard duwen de wand van de endeldarm beschadigen. Je steekt de thermometer er zo ver mogelijk in zodat juist het laatste stukje zichtbaar is. Zet de wasknijper, met je vrije hand vast op de staart. Dit voorkomt dat de thermometer in de endeldarm kan verdwijnen en indien nodig kun je hem snel en gemakkelijk weer verwijderen.
 - f. Pas als de thermometer piept haal je hem er rustig terug uit. Je leest de temperatuur af.
 - g. Je maakt hem schoon met wat **Dettol** of **Sterilon** en bergt de thermometer eerst veilig op.

GP 01.00.00 Pat waarden- Korte gezondheidscheck
Praktijkaart,

*Wanneer je nog nooit een thermometer hebt ingebracht oefen je eerst even **op je eigen hand**. Maak een stevige vuist, goed knippen en steek daar de thermometer eens in.*

Voldoende ruim glijmiddel gebruiken en het paard voorbereiden !

Verwerkingsvraag: Welke temperatuur is normaal voor een paard in rust per minuut?

- A) tussen 37.2 en 38.5 °C.
- B) tot 39.2 °C.
- C) tussen de 37.5 en 38.2 °C.
- D) tussen 36.7 en 37.6 °C.

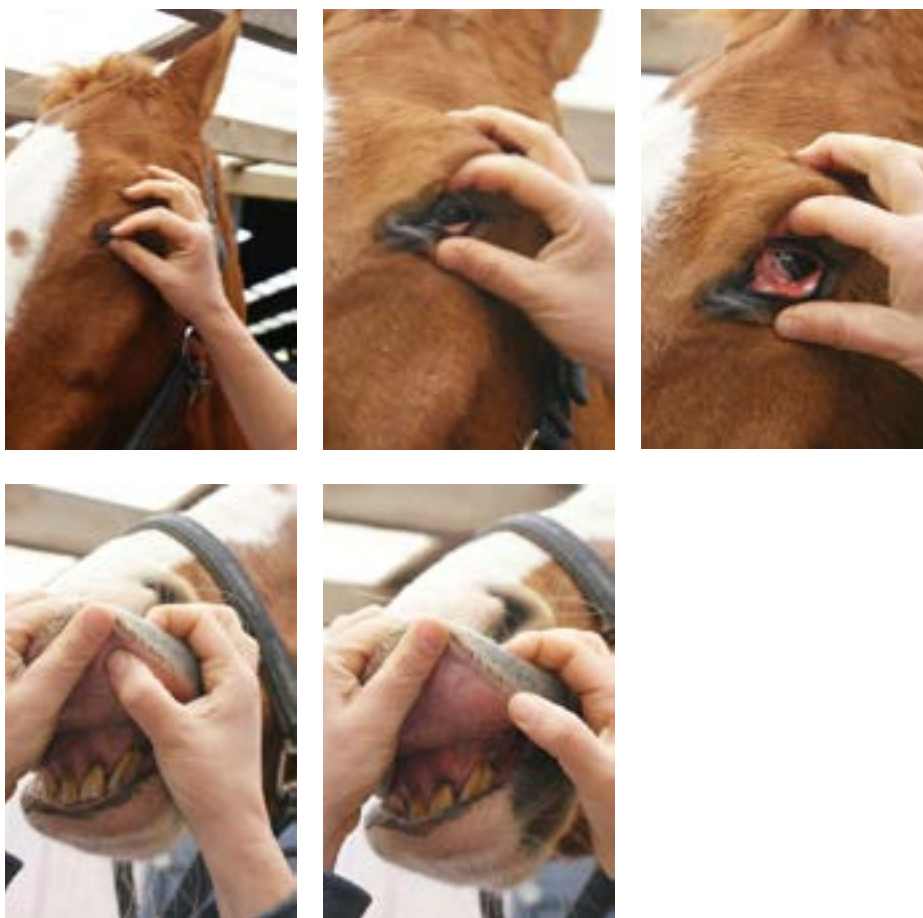

GP 01.00.00 Pat waarden- Korte gezondheidscheck
Praktijkaart,

Werkomschrijving 4 : Controleren van de slijmvliezen.

De slijmvliezen worden gecontroleerd bij de ogen en in de mond. Controleer de kleur, de vochtigheid, eventuele beschadigingen en de CRT (wordt verderop uitgelegd). Bij merries kan ook de kleur van de vaginale slijmvliezen gecontroleerd worden.

- > **Kleur:** de kleur van het slijmvlies moet zacht roze zijn. Na inspanning kan het iets donkerder zijn van kleur. Is het te licht roze dan kan dit wijzen op een ijzer tekort of een te laag zuurstofgehalte. Donkere of helder rode slijmvliezen wijzen op bloedvergiftiging.
- > **Vochtigheid:** Het slijmvlies moet lichtjes, vochtig glanzen in de mond, je moet je er gemakkelijk over kunnen glijden met je vingers.

GP 01.00.00 Pat waarden- Korte gezondheidscheck Praktijkaart,

- > **CRT (Capillary Refill Time):** Dit is de tijd die nodig is voor de haarvaten (kleinste bloedvaten) om zich weer met bloed te vullen nadat je er druk op hebt uitgevoerd. Bij een gezond paard krijgt het slijmvlies binnen een seconde zijn normale kleur weer terug als je er met je duim op hebt gedrukt. CRT controleer je door met je duim kort op het mondslijmvlies te drukken. Door de druk wordt het tandvlees eerst wit om vervolgens zijn (als het goed is in 1 seconde) (rozen-) roze kleur weer terug te krijgen.
- > Donkere, droge en kleverige slijmvliesen met een vertraagde CRT wijzen op uitdroging
- > **Hoe controleren: het mondslijmvlies** kun je heel simpel controleren door naast het paard te gaan staan en met de duim van je linker- en rechterhand duw je de lippen van elkaar zodat het mondslijmvlies zichtbaar is. Nu controleer je de bovenstaande zaken.
- > **Het oogslimvlies** kan je controleren door het oog te openen zoals beschreven in werkkaart GP 2.1 Oogzalf aanbrengen. Het spreekt voor zich dat je op het oogslimvlies geen CRT kan controleren omdat je niet genoeg oppervlak hebt om je vinger te plaatsen zonder dat het paard zijn oog zou proberen te sluiten.

Verwerkingsvraag: Hoeveel seconden bedraagt de CRT van een gezond slijmvlies ?

- A) 0 seconde.
- B) 3 seconde.
- C) 1 seconde.

Werkomschrijving 5 : Het beoordelen van de Lymfeklieren:

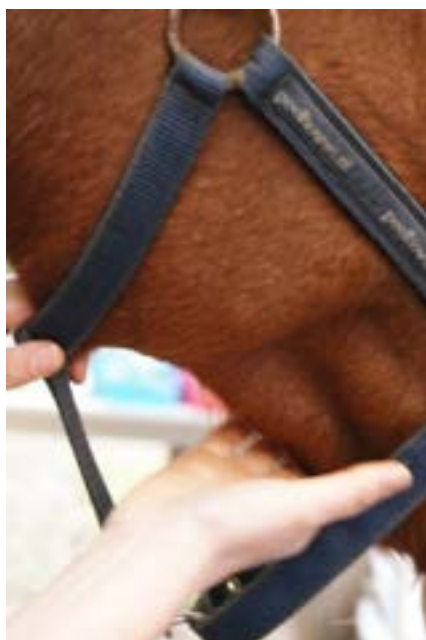
- > Lymfeklieren zijn een onmisbaar onderdeel van ons afweersysteem. Lymfeklieren vindt je op allerlei belangrijke kruispunten in het lichaam, net als zenuwen en aderen vormen ze samen met de lymfeklierenvaten een netwerk. De klieren zijn de bewakers voor steeds een bepaald deel van het lichaam. Als er in een bepaald deel een ziekteproces bezig is zullen de lymfeklieren van dat lichaamsdeel reageren. Ze zwellen op en worden soms ook warm (een arm, dan reageren de klieren in je oksel) (heb je fikse keelpijn dan worden de klieren langs je luchtpijp dik).
- > Er zijn maar een aantal klieren, die aan de oppervlakte goed voelbaar (palpabel) zijn. Wij gaan de klieren van de onderkaak en de keel gebruiken voor onze gezondheidscheck bij het paard. Ze bevinden zich **tussen** de kaaktakken van de onderkaak en in de 'keelgang' achter de kaakboog, (achter zijn 'wangen') iets verder naar beneden aan de hals.
- > Gezonde **lymfeklieren** zijn moeilijk te voelen.

GP 01.00.00 Pat waarden- Korte gezondheidscheck Praktijkaart,

- > Je houdt het hoofd van het paard stil (fixeren) met een hand aan de neusband van het halster en met de andere hand ga je met je vingertoppen de onderkaak aftasten. Je begint achteraan bij de kaak en werkt verder richting de mond Dit vraagt wat oefening. De speeksel klieren worden vaak ten onrechte aangezien voor lymfeklieren.
- > Je kan ook de keellymfeklieren controleren. Die voel je in de keel gang achter de kaakboog.

GP 01.00.00 Pat waarden- Korte gezondheidscheck
Praktijkaart,

Werkomschrijving 6 Turgor: Hiermee controleer je de vochtbalans van het paard.

- > Je neemt tussen duim en wijsvinger een huidplooi van de hals stevig vast en trekt er even kort aan.
- > Bij een gezond paard zal de huid binnen 1 seconde (éénentwintig...) weer helemaal glad zijn .
- > Duurt het langer dan 1 seconde dan kan dit wijzen op een vocht tekort en zelfs uitdroging.
- > Van een tekort aan vocht kan het paard in **shock** raken. Dat betekent dat al het bloed en vocht dat er nog over is in het lichaam gestuurd wordt naar de vitale delen als bijvoorbeeld hart en hersenen. Alle functies welke niet absoluut noodzakelijk zijn voor het paard om te overleven komen bij shock stil te liggen. Het paard kan in shock raken door uitdroging (als oorzaak), wanneer het paard om een andere reden in shock begint te raken is uitdroging een bijverschijnsel.

Verwerkingsvraag: Hoeveel tijd mag de huid om nemen weer in oorspronkelijke staat terug te keren na het opnemen van de huidplooi?

- A) 21 seconden.
- B) 1 seconde.
- C) minder dan een seconde.

Gezondheid Paard

Lesboeken Paard 5

Gezondheid Paard, Lesboek 5

Nadat het paard in Lesboek 3 VLW en 4 E voorzien is van alle eerste levensbehoeften zoals; eten en drinken, frisse lucht, licht en sociaal contact komen we in Gezondheid Paard alle EHBO handelingen tegen. Wat moet je doen met een grote open wond, een schimmelinfectie of een besmettelijke ziekte. We leren een deskundige assisteren, de hoefsmid kennen, wormkuren toedienen en zien wanneer een paard naar de tandarts moet.

Leerlijn niveau II

De student kan de verzorging (op aanwijzingen van de deskundige) van een ziek of geblesseerd paard op zich nemen, ook kan de student assisteren bij de revalidatie van een genezend paard.

Leerlijn niveau III

De student kan inschatten wanneer er een deskundige geroepen moet worden, een student kan (op aanwijzingen van de deskundigen een zorg- en **revalidatieplan** opstellen en uit (laten) voeren.

Leerdoel

Het voorkomen of verlichten van acute pijn, angst en **chronische** aandoeningen door ter zake kundig handelen.

Student

De student moet grotendeels op 'eigen kracht' leren met behulp van deze praktijk kaarten.

Co- auteurs en ondersteuning tekst regie,

Astrid Hamelinck, Britt van Looveren, Inge van Soest (veterinair).

Gezondheid Paard

Lesboeken Paard 5

Inhoud

GP 00 Dierkaart, Paard- en ponyrecepten Bijlage, onderdeel van gezondheid	17
GP 00.00 Gezondheid, Algemene wenken, verzorging van zieke dieren onderdeel van gezondheid	18
GP 01.00.00 Pat waarden- Korte gezondheidscheck	21
21 Hoe ziet een gezond paard er uit?	
23 Werkomschrijving	
23 Kijken en luisteren naar de ADEMHALING	
24 Werkomschrijving 2 Het opnemen van de pols	
26 Werkomschrijving 3 Het opnemen van Temperatuur	
28 Werkomschrijving 4 : Controleren van de slijmvliezen.	
29 Werkomschrijving 5 : Het beoordelen van de Lymfeklieren:	
31 Werkomschrijving 6 Turgor: Hiermee controleer je de vochtbalans van het paard.	
GP 01.01.00 Verband, Verbandleer materiaalkennis en algemene regels wondverzorging	32
32 ALGEMENE REGELS WONDVERZORGING:	
33 VERBANDLEER ALGEMEEN voor alle VERBANDEN	
36 SOORTEN VERBANDEN	
38 MATERIAALKENNIS:	
38 Steriel hydrofiel gaas	
39 Watten	
40 Gamgee watten	
40 Animalintex	
40 Cool- en thermopacks	
41 Zwachtels	
43 Spalken:	
GP 01.01.01 Drukverband onderdeel van Verband	44
GP 01.01.02 Hoefverband onderdeel van Verband	46
48 Het aanleggen van het verband:	
GP 01.01.03 Kroonbal kootholte verband onderdeel van Verband	51
GP 01.01.04, Pijp- en/of kogelverband onderdeel van Verband	57

Gezondheid Paard

Lesboeken Paard 5

GP 01.01.05, Voorknieverband onderdeel van Verband	61
GP 01.01.06 Spronggewricht verband onderdeel van Verband	64
GP 01.01.07 Steriel wondverband onderdeel van Verband	66
GP 01.01.08 Nat (hoef) verband onderdeel van Verband	68
GP 01.01.09 Koelend en thermo verband onderdeel van Verband	70
71 Cool pack:	
71 Natte watten:	
71 Warmte:	
GP 01.01.10 Steunverband onderdeel van Verband	72
GP 01.01.11 Robert-Jones-verband onderdeel van Verband	74
75 Zonder spalk:	
76 Met spalk:	
GP 01.01.12 Knevel onderdeel van Verband	77
GP 01.01.13 EHBO Kist paard onderdeel van wonden	80
80 In een EHBO kist paard zou minimaal aanwezig moeten zijn:	
80 Algemeen:	
81 Verband:	
81 Overig:	
81 Opties, indien het regelmatig voorkomt:	
GP 01.02 Wond uitspoelen met water onderdeel van wonden	83
GP 01.03 Wond ontsmetten met betadine oplossing onderdeel van wonden	85

Gezondheid Paard

Lesboeken Paard 5

GP 01.04 Wond ontsmetten met badedas groen onderdeel van wonden	87
GP 01.05 Wond ontsmetten met zoutoplossing onderdeel van wonden	89
GP 01.05 Wond ontsmetten met zoutoplossing onderdeel van wonden	90
GP 01.06, Been koelen onderdeel van wonden	91
GP 02 EHBO paard diversen	93
schutblad voor printversie	93
GP 02.01 'Vieze ogen' reinigen onderdeel van EHBO paard diversen	94
GP 02.01.01 Oogzalf aanbrengen onderdeel van EHBO paard diversen	96
GP 02.02 Hittestress en Paard koelen onderdeel van EHBO paard diversen	98
101 Tekenen van oververhitting en hitte- beroerte bij paarden	
101 Hoe weet je of een paard te warm aan het worden is?	
102 Paard koelen (de meningen lopen uiteen)	
GP 02.03 Zweeten, hoe en wanneer onderdeel van EHBO paard koelen	103
103 Wat is thermoregulatie?	
103 Niet ieder paard zweet evenveel.	
GP 03 Medicijnen toedienen schutblad voor printversie	107
GP 03.01 Wormkuur, parasieten bestrijding onderdeel van medicijnen (oraal) toedienen	108
GP 03.02 Vitamine pasta toedienen onderdeel van medicijnen toedienen	113

GP 03.03 Ontstekingsremmers toedienen onderdeel van medicijnen toedienen	115
116 Vloeibare ontstekingsremmers zoals Metacam:	
116 Andere medicijnen in poedervorm	
116 Ontstekingsremmers in pastavorm:	
GP 04 Infectieuze ziektes, paard in quarantaine onderdeel Quarantaine, preventie doorbesmetting, infectueuze ziektes	117
GP 04.00.01 Influenza griep onderdeel Quarantaine, preventie doorbesmetting, infectueuze ziektes	119
119 Preventie	
119 Registratie van entingen	
GP 04.00.02 Rhinopneumonie onderdeel Quarantaine, preventie doorbesmetting, infectueuze ziektes	120
120 Rhinopneumonie	
GP 04.00.03 Droes onderdeel Quarantaine, preventie doorbesmetting, infectueuze ziektes	122
122 Droes	
123 Verslagen droes	
123 Behandeling:	
GP 04.00.04 Tetanus onderdeel Quarantaine, preventie doorbesmetting, infectueuze ziektes	125
125 Tetanus (kaakklem) -> bacterieel - antibiotica	
125 Deze ernstige (dodelijke) ziekte uit zich als volgt:	
GP 04.00.05 Pandemie = grote uitbraak besmettelijke ziekte onderdeel Quarantaine, preventie doorbesmetting, infectueuze ziektes	126
126 Besmettelijke Ziekten Paardenbedrijven	
127 Meldingsplicht bij Kwade Droes	
128 Overige besmettelijke ziekten, zoals Afrikaanse Paardenpest, het West-nijl virus en het Blauwtong virus.	
129 Praktisch, de zieke paarden worden afgezonderd!!!	

Gezondheid Paard

Lesboeken Paard 5

GP 04.01 Andere ziektes en aandoeningen	
Ziektes, andere ziektes en aandoeningen	131
GP 04.01.01 Cornage	
onderdeel van andere ziektes en aandoeningen	132
GP 04.01.02 Hoesten, benauwdheid, luchtweg probleem	
onderdeel van andere ziektes en aandoeningen	133
133 Hoesten en benauwdheid	
135 Stress	
137 Hooi nat maken	
GP 04.01.03 Ataxie, verlamingsverschijnselen	
onderdeel van andere ziektes en aandoeningen	138
138 Verlamingsverschijnselen aan de benen	
138 Verlamingen in de rug	
139 Verlamming aan de aangezichtszenuw	
139 Ataxie	
GP 04.01.04 Hartproblemen	
onderdeel van andere ziektes en aandoeningen	140
GP 04.01.05 Bloedarmoede (Anemie)	
onderdeel van andere ziektes en aandoeningen	141
GP 04.01.06 Vocht vasthouden (Oedeem)	
onderdeel van andere ziektes en aandoeningen	142
GP 04.01.07 Einschuss (olifantspoot)	
onderdeel van andere ziektes en aandoeningen	143
GP 04.02 Oogproblemen en afwijkingen	
onderdeel van andere ziektes en aandoeningen	144
144 Blauwe vlekken in de iris of volledige blauwe irissen	
144 Beschadiging van de oogbol	
GP 04.03 Maag en darmen, stofwisselingsziektes e.d.	
maag/darm stofwisseling e.a. problemen	145
145 Maag- Darmkanaal van het paard:	
145 De Voedselopname, het begin...	
145 De smaak, de lippen...	
146 Natuurlijk foerageer gedrag	
147 De natuur voorziet in een sober dieet	
147 Het gedomesticeerde paard	

Gezondheid Paard

Lesboeken Paard 5

- 147 Obesitas bij paarden
- 148 Doorlopend kunnen eten, een soorteigen behoefte...
- 149 De mond, het speeksel, het kauwen en de slokdarm.
- 150 Speeksel productie
- 151 De slokdarm
- 151 Paarden kunnen niet overgeven
- 151 De Maag
- 152 Foto's van Preparaten.
- 153 Goed opgesloten
- 153 Verschillende onderdelen van de maag.
- 154 Duodenem of dunne darm
- 154 Amino's uit eiwitten, essentieel of niet -
- 156 Eerst de door de blinde darm en dan door de de dikke darm...
- 157 Paarden stoten ook CO2 uit!
- 157 Ammoniak

GP 04.03.01 Zandopname, preventie Zandkoliek maag/darm stofwisseling e.a. problemen	159
GP 04.03.02 Hoefbevangen maag/darm stofwisseling e.a. problemen	162
162 Hoefbevangenheid	
163 Oorzaken:	
GP 04.03.03 Maandagziekte of spierbevangenheid maag/darm stofwisseling e.a. problemen	167
GP 04.03.04 Koliek maag/darm stofwisseling e.a. problemen	169
GP 04.03.05 Koliek voorkomen maag/darm stofwisseling e.a. problemen	172
173 Koliek door een worminfectie;	
173 Koliek door een slag in de darm;	
173 Koliek door gasvorming...	
173 Koliek door gistend of rottend fruit	
173 Verstoppingskoliek	
174 Koliek door het eten van schimmelig voer of stro	
174 Koliek door het eten van zand;	
174 Koliek door plotselinge veranderingen van het menu;	
174 GRASKOLIEK!!!	
174 Koliek door stress	

GP 04.03.06 Atypische myopathie maag/darm stofwisseling e.a. problemen	176
176 Oorzaak	
177 Symptomen	
177 Adviezen	
GP 04.03.07 Cushing of PPID maag/darm stofwisseling e.a. problemen	179
GP 04.03.08 Kauwproblemen maag/darm stofwisseling e.a. problemen	184
GP 04.03.09 Slokdarmverstopping maag/darm stofwisseling e.a. problemen	187
GP 04.03.10 Maagzweren maag/darm stofwisseling e.a. problemen	189
GP 04.03.11 Maagoverlading maag/darm stofwisseling e.a. problemen	192
GP 04.03.12 Koliek door verstopping maag/darm stofwisseling e.a. problemen	194
GP 05, Kreupel, vaststellen kreupelheid schutblad voor printversie	196
GP 05.01 Kreupel, welk been? onderdeel kreupel, vaststellen kreupelheid	197
197 Kreupelheid voorkomen door overwogen trainen	
198 Belastingskreupelheid	
198 Bewegingskreupelheid	
198 Acuut (zie de bijbehorende kaarten in GP 05.*)	
199 Chronisch	
203 10 handige weetjes over kreupelheden	
204 Formulier bewegingsproblemen signaleren	
GP 05.02 Herkennen kreupelheden onderdeel kreupel, vaststellen kreupelheid	206
209 10 punten over kreupelheid	

Gezondheid Paard

Lesboeken Paard 5

GP 05.03 Buigproef assisteren onderdeel kreupel, vaststellen kreupelheid	211
GP 06 Kreupel, handelen bij kreupelheid handelen bij kreupelheid, schutblad voor printversie	212
GP 06.00 Gevoeligheid na bekappen onderdeel handelen bij kreupelheid	213
GP 06.01 Gevoeligheid na beslaan onderdeel handelen bij kreupelheid	216
GP 06.02 Hoefzweer herkennen en verzorgen onderdeel handelen bij kreupelheid	219
220 Waar zit de ontsteking precies? Zoeken naar de gevoelige plek.	
221 Waar zit de ontsteking precies? Zoeken naar de warmere plek.	
221 Waar zit de ontsteking precies? Zoeken met water.	
221 Niet acuut	
222 De ontsteking een handje helpen.	
222 Het uitsnijden van een hoefzweer	
GP 06.03 Vernageling onderdeel handelen bij kreupelheid	224
GP 06.04 Zoolkneuzing en nageltred onderdeel handelen bij kreupelheid	227
GP 06.05 Kreupel door trauma (val, trap, stoten) onderdeel handelen bij kreupelheid	230
GP 06.05.01 Botbreuken onderdeel handelen bij kreupelheid	234
236 Een breuk immobiliseren met een spalk	
237 Onderhoud rijbaan	
237 Het opstap krukje van Ikea	
GP 06.06, Verstuiking onderdeel handelen bij kreupelheid	240
GP 06.07 Peesblessure-kapsel onderdeel handelen bij kreupelheid	243
GP 06.07.01 Peesklap onderdeel handelen bij kreupelheid	249

Gezondheid Paard

Lesboeken Paard 5

GP 06.07.02 Peesschede ontsteking onderdeel handelen bij kreupelheid	251
GP 06.07.03 Beengebrecen, harde en zachte met overzicht onderdeel handelen bij kreupelheid	254
255 Zachte beengebrecen	
256 Harde beengebrecen voorbenen	
257 Harde beengebrecen achterbeen	
258 Zachte beengebrecen voorbeen	
259 Zachte beengebrecen achterbeen	
260 Algemeen beengebrecen	
261 Beenstanden en afwijkingen, ook een overzicht	
GP 06.08 Hoefkatrolontsteking onderdeel handelen bij kreupelheid	263
GP 06.09 Artrose onderdeel handelen bij kreupelheid	267
GP 06.10 OCD onderdeel handelen bij kreupelheid	271
GP 06.11 Patellafixatie onderdeel handelen bij kreupelheid	274
GP 06.12 Verbening hoefkraakbeen onderdeel handelen bij kreupelheid	277
GP 06.14 Andere beengebrecen, hard en zacht onderdeel van andere beengebrecen	278
GP 06.14.01 Overhoef, hoog en laag onderdeel van andere beengebrecen	279
GP 06.15, Spatten en gallen, diverse onderdeel van andere beengebrecen	280
280 Spat	
281 Gallen	
281 Mouw	
282 Bolspat	
282 Waai- of vlotgal	
GP 06.17 Rotstraal onderdeel van andere beengebrecen	283

Gezondheid Paard

Lesboeken Paard 5

GP 06.18 Schiefel onderdeel van andere beengebreeken	286
GP 06.19 Piephak onderdeel van andere beengebreeken	287
GP 06.20 Hazenhak onderdeel van andere beengebreeken	288
GP 06.21 Reebeen onderdeel van andere beengebreeken	289
GP 06.22 Legger onderdeel van andere beengebreeken	290
GP 06.23 Dikke voorknie onderdeel van andere beengebreeken	291
GP 07 Huidproblemen algemeen	292
292 Cannon dermatitis	
292 Schimmelinfecties (wel besmettelijk)	
293 Schurft (besmettelijk)	
293 Luizen (besmettelijk)	
293 Niet infectieuze (en niet besmettelijke) huidaandoeningen	
293 Wratten (niet besmettelijk)	
293 Allergieën	
293 Staart- en maneneceem (zomereceem)	
294 Netelroos	
294 Reactie op een huidproduct	
294 Iets raars gegeten	
294 Mok	
GP 07.01 Schuurplekken onderdeel van huidproblemen algemeen	296
GP 07.02 Zomereceem onderdeel van huidproblemen algemeen	299
GP 07.03 Insectenbeten onderdeel van huidproblemen algemeen	302
GP 07.04.01 Contact allergie onderdeel van huidproblemen algemeen	305

Gezondheid Paard

Lesboeken Paard 5

GP 07.04.02 Opname allergie en hooikoorts onderdeel van huidproblemen algemeen	306
GP 07.04.03 Product allergie onderdeel van huidproblemen algemeen	309
GP 07.05 Luis onderdeel van huidproblemen algemeen	311
GP 07.06 Mok onderdeel van huidproblemen algemeen	313
GP 07.07 Schimmels onderdeel van huidproblemen algemeen	317
GP 07.08 Ringworm onderdeel van huidproblemen algemeen	320
GP 07.09 Mijten onderdeel van huidproblemen algemeen	323
GP 07.10 Drukkingen onderdeel van huidproblemen algemeen	326
GP 07.11 Regenschurft onderdeel van huidproblemen algemeen	329
GP 07.12 Teken onderdeel van huidproblemen algemeen	332
GP 07.13 Sarcoïd onderdeel van huidproblemen algemeen	341
GP 08 Assisteren deskundigen bij onderzoek assisteren deskundigen bij onderzoek	346
GP 08.01 Paard fixeren in de stal onderdeel van assisteren deskundigen bij onderzoek	347
GP 08.01.01 Paard fixeren buiten box onderdeel van assisteren deskundigen bij onderzoek	352
GP 08.01.02 Paard fixeren opvoelbox v. klin. onderzoek onderdeel van assisteren deskundigen bij onderzoek	354

Gezondheid Paard

Lesboeken Paard 5

GP 08.01.03 Paard fixeren met praam onderdeel van assisteren deskundigen bij onderzoek	357
GP 08.01.04 Paard fixeren met kluister onderdeel van assisteren deskundigen bij onderzoek	364
GP 08.02.01 Enting onderdeel van helpen bij behandeling	367
GP 08.02.02 Castratie onderdeel van helpen bij behandeling	371
GP 08.02.03 Opvoelen onderdeel van helpen bij behandeling	377
GP 08.02.04, Scannen onderdeel van helpen bij behandeling	379
GP 08.02.05 Insemineren onderdeel van helpen bij behandeling	382
GP 08.02.06 Röntgenologisch onderzoek onderdeel van helpen bij behandeling	384
GP 08.02.07 Tandarts onderdeel van helpen bij behandeling	388
389 Wolfstanden	
389 Tandsteen	
389 Onder- of bovenbeet	
389 Visuele kenmerken van mondproblemen bij het eten	
390 Visuele kenmerken van mogelijke mondproblemen bij het rijden	
390 Leeftijd bepalen aan de hand van het gebit	
GP 09, Revalidatieprogramma (trajectplanner) schutblad voor printversie	397
GP 09.01 Revalidatie programma opstellen onderdeel van revalidatie programma - trajectplanner	398
GP 09.02 Revalidatie programma uitvoeren onderdeel van revalidatie programma - trajectplanner	399
GP 09.03 Revalidatie programma controleren onderdeel van revalidatie programma - trajectplanner	400

Gezondheid Paard

Lesboeken Paard 5

GP 09.04 Revalidatie prog. bijstellen en afronden onderdeel van revalidatie programma - trajectplanner	401
GP 10 Algemene kennis over hoefverzorging onderdeel van hoeven, hoefverzorging, alg. kennis	402
GP 10.00 Het werk van de hoefsmid onderdeel van hoeven, hoefverzorging, alg. kennis	420
GP 10.01 Hoeven krabben onderdeel van hoeven, hoefverzorging, alg. kennis	422
GP 10.02 Hoeven wassen onderdeel van hoeven, hoefverzorging, alg. kennis	425
GP 10.03 Hoeven vetten - oliën onderdeel van hoeven, hoefverzorging, alg. kennis	427
GP 10.04 EHBO randen vijlen onderdeel van hoeven, hoefverzorging, alg. kennis	429
GP 10.05 EHBO Scheur ontlasten onderdeel van hoeven, hoefverzorging, alg. kennis	430
GP 10.07 Losse wand onderdeel van hoeven, hoefverzorging, alg. kennis	432
GP 10.08 Hoornscheur, hoornzuil onderdeel van hoeven, hoefverzorging, alg. kennis	433
GP 11.00 Dood Paard	436
436 Paard is al overleden:	
437 Paard wordt ingeslapen	
437 Paarden afscheid laten nemen	
438 Rendac leest chip uit bij aangeboden paarden	
438 Paard gaat naar de slacht	
438 Er zijn voor en tegenstanders	
438 Een manegepaard	
439 Merrie overlijdt, veulen leeft nog of anderom	
439 Rekening houden met de gevoelens van het paard	
439 Afscheid nemen in welke vorm dan ook...	

